

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมหลังจากได้รับค่าชดเชยกรณีลดพื้นที่การปลูกกระเทียม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำทฤษฎีและแนวคิดตลอดจนสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะทั่วไปของกระเทียม

คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการปรับโครงสร้างการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดด้านความพึงพอใจของลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2544)

โดยทั่วไป การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจมักนิยามศึกษากันในสองลักษณะ คือ ลักษณะของความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน (job satisfaction) และลักษณะของความพึงพอใจในการรับบริการ (service satisfaction) มีทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นระดับความรู้สึกของลูกค้าที่มีผลจากการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์จากคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ หรือการทำงานของผลิตภัณฑ์ กับการคาดหวังของลูกค้า หรือระหว่างการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการ กับการคาดหวังของลูกค้าหรือบริการที่ลูกค้าคาดหวัง (expectation) ระดับความพึงพอใจของลูกค้า เกิดจากความแตกต่างระหว่างผลประโยชน์จากการบริการกับความคาดหวังของบุคคล ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์และความรู้ในอดีตของบุคคล อาทิ จากเพื่อน จากนักการตลาด หรือจากข้อมูลคู่แข่ง เป็นต้น ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ให้บริการประสบความสำเร็จก็คือ การเสนอบริการที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ใช้บริการ โดยยึดหลักการสร้างความพึงพอใจรวมสำหรับลูกค้า ส่วนผลประโยชน์จากการบริการเกิดจากการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าโดยการสร้างคุณค่าเพิ่ม (value added) ซึ่งเกิดจากการทำงานร่วมกันกับฝ่ายต่างๆ ของผู้ให้บริการโดยยึดหลักการสร้างคุณภาพรวม เกิดจากการสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันของการบริการ โดยให้บริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง และความ

แตกต่างกันต้องมีคุณค่าในสายตาของผู้ใช้บริการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการได้ ซึ่งอาจเป็นความแตกต่างทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการบริการ ด้านบุคลากร และด้านภาพลักษณ์ ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดคุณค่าเพิ่มสำหรับลูกค้า ส่วนการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (customer satisfaction surveys) อาจทำได้โดยใช้วิธีการให้คะแนนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (rating customer satisfaction) ที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยการให้คะแนน เช่น ไม่พอใจอย่างยิ่ง พอใจ พอใจอย่างยิ่ง เป็นต้น

Maslow (1954 อ้างถึงใน อารี เพชชุด 2529 : 78-81) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองโดย Maslow ได้แบ่งลำดับขั้นของความต้องการเป็น 5 ขั้น คือ

1. ความต้องการขั้นที่ หนึ่ง หมายถึง ทางด้านร่างกายต้องการออกซิเจน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เป็นความต้องการขั้นต่ำสุด
2. ความต้องการขั้นที่ สอง หมายถึง ความต้องการระดับนี้จะเกิดขึ้นทันทีเมื่อระดับความต้องการขั้นต่ำสุดได้รับการตอบสนอง คือ ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการขั้นที่ สาม หมายถึง ความต้องการความรัก บุคคลต้องการความรักและความเอาใจใส่ ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัยตอบสนองแล้ว
4. ความต้องการขั้นที่ สี่ หมายถึง ความต้องการมีศักดิ์ศรี
5. ความต้องการขั้นที่ ห้า หมายถึง ความต้องการขั้นสุดท้าย เป็นความต้องการมีสถานะการแห่งตน แต่ละคนต้องการที่จะเป็นคนที่มีความสามารถ ต้องการที่จะแสดงออกซึ่งประสิทธิภาพที่ตนมีอยู่ทุกคน

Maslow ชี้ให้เห็นว่า การที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในความต้องการนั้น ไม่ใช่การกระตุ้นหรือจูงใจ เพราะเมื่อบุคคลได้รับความพอใจแล้ว ความต้องการอันนั้นก็ไม่ใช่การจูงใจอีกต่อไป บุคคลจะมีความต้องการเป็นขั้นตามลำดับ บุคคลบางคนใช้เวลานานอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่ง หรือมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ในการได้รับความพึงพอใจในความต้องการนั้นๆ ความต้องการขั้นต่ำของ Maslow เช่น ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรัก และความต้องการศักดิ์ศรีนั้น เป็นแรงจูงใจภายนอก และในขณะที่เดียวกันความรู้สึกมีศักดิ์ศรีและมีสถานะการแห่งตนนั้นเป็นแรงจูงใจภายใน

พฤติกรรมที่แสดงออกโดยแรงจูงใจภายในจะไม่มีรางวัลภายนอก เมื่อคนทำงานเขาจะรู้สึกทำงานน่าสนใจและมีความสุขเมื่อได้ทำงานนั้น เขาถูกกระตุ้นโดย

ความรู้สึกของตนเอง รางวัลคือ ความพึงพอใจ แต่ถ้าบุคคลทำงานเพื่อเอารางวัลเขาจะถูกจูงใจโดยสิ่งจูงใจจากภายนอก รางวัลที่มาจากภายนอก เมื่อบุคคลได้รับรางวัลก็จะเกิดความพึงพอใจ

Herzberg (1959 อ้างถึงใน อารี เพชรผุด, 2529 : 96-98) กล่าวว่า ความพึงพอใจเกิดขึ้นนั้นเนื่องจากการต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองบุคคลจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง ซึ่งมีทั้งความต้องการจากภายนอกและความต้องการจากภายในตัวเอง และเขาอาจต้องใช้เวลาบ้างในการที่จะตอบสนองความต้องการ ถ้าบุคคลต้องการเงินแล้วได้เงิน ความต้องการของเขาก็ได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าเขาต้องการที่จะทำงานให้ดี และเขามีโอกาสทำความต้องการของเขาก็ได้รับการตอบสนองเช่นกัน สรุปได้ว่า รางวัลจะเป็นภายนอกหรือภายในก็ตาม ก็จะทำให้ความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองและเกิดความพึงพอใจ แต่รางวัลอาจไม่ใช่แรงจูงใจสำหรับบุคคลบางคนเสมอไป แต่จะเป็นแรงจูงใจสำหรับบุคคลที่ต้องการรางวัลเท่านั้น

หลุย จาปาเทศ (2523 : 8) อธิบายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ (Needs) ได้บรรลุเป้าหมาย สังเกตได้จากสายตา คำพูดและการแสดงออก

Dalton (1968 อ้างถึงในกรณีการ จันทรแก้ว, 2538 : 21) อธิบายว่า เป็นความรู้สึกของคนใดคนหนึ่งว่าชอบหรือไม่ชอบในบุคคล สิ่งของ หรือสภาพแวดล้อมที่เขาเข้าไปเกี่ยวข้อง

Maynard W.Shelly (1975 อ้างถึงในกรณีการ จันทรแก้ว 2538 : 21) สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับ ความสุขสามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสุขเป็นความสุขที่สลับซับซ้อนและมีความสุขนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกทางบวกอื่นๆ ของบุคคล จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่งเมื่อเกิดความต้องการบุคคลจะตั้งเป้าหมายเพื่อให้บรรลุความต้องการ ความพึงพอใจของบุคคลจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพและลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะทั่วไปของกระเทียม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2548) เสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกระเทียมที่น่าสนใจ ดังนี้

กระเทียมเป็นพืช อยู่ในตระกูลเดียวกับหอมหัวใหญ่ หอมแดง หอมแบ่ง และพวกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกทิวลิป ดอกกลีบลี

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์มีการปลูกกระเทียมกันมาไม่น้อยกว่า 5,000 ปีมาแล้ว เชื่อว่ามีถิ่นกำเนิดทางเอเชียกลาง หรือทางตอนใต้ของทวีปยุโรป ปลูกกันมากในประเทศจีน ในระยะเริ่มต้นนั้นคนในเอเชียกลางนำผสมยารักษาโรคบางอย่าง และบริโภคหัวสดโดยไม่ใช้ปรุงรสอาหารดังเช่นปัจจุบัน ในระยะต่อมาเมื่อมีคนรู้จักกระเทียมกันทั้งเอเชียกลางแล้วก็เริ่มแพร่หลายเข้าไปสู่แหล่งอื่นๆ ในภาคพื้นเอเชียจนเป็นที่รู้จักกันดีทั่วไป

ประเภทของกระเทียมที่ใช้เป็นอาหาร มี 2 ประเภท คือ

1. กระเทียมต้น ไม่มีหัว ปลูกโดยใช้เมล็ดพันธุ์ เพื่อรับประทานลำต้น และใบเป็นพืชผักสดเท่านั้น
2. กระเทียมปลูกด้วยกลีบ หรือหัวพันธุ์ มีหลายพันธุ์ ซึ่งมาจากแหล่งต่างๆ กันมีอายุยาวนานกว่าประเภทแรก ใช้หัวในการรับประทาน

สภาพดิน ฟ้า อากาศ

กระเทียมเป็นพืชผักประเภทเนื้ออ่อนขนาดเล็กมีอายุประมาณ 75-180 วัน ปกติจะเจริญเติบโตได้ดีในอากาศเย็น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 12-22 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 22 องศาเซลเซียสกระเทียมจะลงหัวเร็วเกินไปทำให้ขนาดหัวไม่โต โรคและแมลงรบกวน และเสื่อมลงในด้านคุณภาพ

กระเทียมสามารถปลูกได้ในดินแทบทุกชนิด แต่ปลูกได้ดีในดินร่วน มีความเป็นกรด-ด่างสูง อยู่ระหว่าง pH 0.5-6.8 ในช่วงการเจริญเติบโตต้องการความชื้นในดินสูงพอเหมาะ และต้องการสภาพแล้ง เมื่อหัวเริ่มแก่ ต้องการแสงแดดเต็มที่ในระหว่างการเพาะปลูก คือ ช่วงแสงแดดยาวประมาณ 9-11 ชั่วโมง/วัน มีระยะพักตัวเช่นเดียวกับพืชตระกูลหอมทั่วไปประมาณ 5-6 เดือน ถ้าหากเก็บและรักษานานกว่านี้ จะเริ่มฝ่อหรืองอกโดยในปีแรกกระเทียมจะฝ่อเสียหายประมาณ 60-70%

การเตรียมพันธุ์

โดยทั่วไปพันธุ์กระเทียมที่นิยมปลูกกันในภาคเหนือจะมีอยู่ 2 พันธุ์ คือ กระเทียมดอและกระเทียมปี กระเทียมดอเป็นกระเทียมที่ปลูกก่อนการเก็บเกี่ยวข้าว กระเทียมดอจะให้ผลผลิตดีกว่ากระเทียมปี สาเหตุก็คือการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะตรงกับระยะเวลาที่อากาศหนาวหรือเย็นที่สุดในรอบปี คือ เดือนธันวาคม-มกราคม ต่อจากนั้นก็จะปลูกกระเทียมปีต่อไว้ในระยะเวลา 1-2 เดือน

สำหรับการคัดเลือกพันธุ์จะขึ้นอยู่กับความนิยมของตลาด สภาพพื้นที่การเพาะปลูกชนิดของพันธุ์ที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐบาล วิธีการเตรียมพันธุ์ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเลือกกระเทียมที่แก่จัดไม่ฝ่อ ลักษณะที่จะเป็นพันธุ์ได้ดี เมื่อแกะกลีบแล้วจะต้องไม่ให้เกิดกลิ่นคาว เพราะจะทำให้เกิดเชื้อรา และนำไปเก็บเกี่ยวไว้ในที่เย็น การปลูกกระเทียมเป็นแปลงจะใช้พันธุ์กระเทียมประมาณ 80-100 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับการปลูกในที่ราบจะใช้พันธุ์ประมาณ 140-160 กิโลกรัมต่อไร่

ภาคเหนือนิยมปลูกพันธุ์พื้นเมือง เชียงใหม่ เชียงราย และพม่า ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมปลูกพันธุ์พื้นเมืองศรีสะเกษ และภาคกลางนิยมปลูกพันธุ์บางช้าง และพันธุ์จีนหรือไต้หวัน

กระเทียมที่ปลูกในประเทศไทยมีหลายพันธุ์จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังสามารถจำแนกพันธุ์ได้หลายวิธี คือ

1. การจำแนกพันธุ์ตามอายุการเก็บเกี่ยว การจำแนกพันธุ์กระเทียมโดยวิธีนี้จะพิจารณาเมื่อกระเทียมมีอายุแก่จัดพร้อมจะทำการเก็บเกี่ยว สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1.1 พันธุ์เบา หรือพันธุ์ขาวเมืองมีลักษณะใบแหลม ลำต้นแข็ง กลีบเท่าหัวแม่มือ กลีบและหัวสีขาว มีกลิ่นฉุนและรสจัด อายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 75-90 วัน เช่น พันธุ์พื้นเมืองศรีสะเกษ เป็นต้น

1.2 พันธุ์กลาง ลักษณะใบเล็กและยาว ลำต้นใหญ่และแข็ง หัวและกลีบมีสีม่วง อายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 90-120 วัน นิยมปลูกในภาคเหนือ

1.3 พันธุ์หนัก ลักษณะใบกว้างและยาว ลำต้นเล็ก หัวใหญ่ กลีบโต เปลือกหุ้มสีชมพู น้ำหนักดี อายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 150 วัน เช่น พันธุ์จีน พันธุ์ไต้หวัน เป็นต้น

2. การจำแนกพันธุ์ตามแหล่งที่มาของพันธุ์กระเทียม เช่น กระเทียมจากต่างประเทศและกระเทียมจากไต้หวันจะเรียกว่ากระเทียมจีน จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพันธุ์ศรีสะเกษ กระเทียมจากภาคกลางมีกระเทียมบางช้าง และจากภาคเหนือมีกระเทียมเชียงใหม่

3. การจำแนกกระเทียมตามฤดูกาลเพาะปลูก และเก็บเกี่ยว นิยมใช้กับกระเทียมในภาคซึ่งในแต่ละปีมีการปลูกกระเทียม 2 รุ่น คือ กระเทียมดอ และกระเทียมปี

กระเทียมดอ เป็นกระเทียมรุ่นแรกที่เกษตรกรปลูก โดยทำการปลูกในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม และเก็บเกี่ยวก่อนการปลูกกระเทียมปี หรือฤดูกาลปลูกปกติ คือช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม

กระเทียมปี เป็นกระเทียมที่เกษตรกรปลูกและเก็บเกี่ยวตามปกติของฤดูปลูกกระเทียม ส่วนมากจะทำการปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว คือในช่วงเดือนพฤษภาคม-มกราคม โดยในดินยังมีความชื้นสูงและยังมีฟางข้าวเป็นวัสดุค้ำที่จำเป็นสำหรับคลุมแปลงปลูกกระเทียม และจะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมีนาคม-มิถุนายน

การเตรียมดิน

การเตรียมดินจะเริ่มจากการพรวนดิน แล้วปล่อยทิ้งตากแดดให้แห้งสนิท การเตรียมดินไม่นิยมกลบหน้าดิน เพราะถือว่าดินบนจะมีอาหารพืชมากกว่าดินล่างและกระเทียมเป็นพืชที่มีรากตื้น รากซอนไชอาหารใกล้ผิวดินการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักจะช่วยให้ดินมีสภาพสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

กระเทียมเป็นพืชที่ชอบดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี ถ้าสภาพดินไม่เหมาะสมการปรับปรุงจะทำได้โดย

1. ปรับปรุงด้านกายภาพ ทำให้ดินร่วนซุยมีความสามารถในการอุ้มน้ำ ระบายน้ำได้ดี และทำให้มีการถ่ายเทอากาศโดยวิธีการไถพรวนดิน
2. ปรับปรุงด้านเคมี โดยการใช้ปุ๋ยเพื่อควบคุมสมบูรณ์และลงปูนขาวเพื่อปรับสภาพความเป็นกรด่างของดิน

3. ปรับปรุงด้านชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก

เนื่องจากกระเทียมเป็นพืชที่ปลูกในลักษณะดินต่างกัน ทำให้เกษตรกรมีการเตรียมดินต่างกันดังนี้

ที่ดิน หรือที่ราบสูง มีการเตรียมดินโดยใช้จอบขุดดินพลิกดิน หรือใช้รถไถขนาดเล็กไถดินพลิกตากทิ้งไว้ 2-3 วัน แล้วจึงสับย่อยดินอีกครั้ง จากนั้นจึงยกแปลง ขนาดของแปลงจะมีความกว้างประมาณ 2.00-2.50 เมตร ความยาวจะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ และ

มีทางเดินหรือร่องระบายน้ำระหว่างแปลง และรอบๆแปลงแล้วให้น้ำเข้าตามร่อง และรดน้ำโดยใช้ “กระโจ้” สาดน้ำขึ้นบนแปลงแล้วทิ้งไว้ 1 คืน

ที่นา มีการเตรียมดิน 2 วิธี คือ

1. หลังการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีเรียบร้อยแล้ว เกษตรกรจะสับตอข้าวให้ราบกับพื้นดิน จากนั้นให้น้ำเข้าแล้วขังน้ำไว้ 1 คืน แล้วจึงให้น้ำทิ้งและลงมือปลูกโดยไม่ต้องเตรียมดินอีก
2. การเตรียมดินแบบยกแปลง เช่นเดียวกับการปลูกในที่ดิน หรือที่ราบ

การเพาะปลูก

ปกติแล้วการเพาะปลูกกระเทียมจะเริ่มปลูกต้นฤดูหนาว คือ หลังเก็บเกี่ยวข้าวหรือประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม โดยวิธีการปลูกนั้นจะต้องทำให้หน้าดินเปียกเล็กน้อย แล้วนำกลีบกระเทียมพันธุ์ที่แกะไว้จุ่มโคลนลงไปดินแล้วหว่านปุ๋ยก่อนคลุมฟางรดน้ำบนฟางให้ชุ่ม การใช้ฟางคลุมจะช่วยป้องกันแดดและรักษาความชุ่มชื้นในดิน รวมทั้งป้องกันหญ้าและวัชพืชอื่นๆในพื้นที่ 1 ไร่ จะใช้ฟางประมาณ 300-400 มัด กรณีกระเทียมพันธุ์ที่มีกลีบขนาดกลาง ควรปลูกห่างกว่ากระเทียมที่มีกลีบโต และถ้าปลูกต้นฤดูควรปลูกห่างกันเล็กน้อย เพื่อให้กระเทียมมีระยะเวลาการเจริญเติบโตในแปลงนานกว่าปกติ ระยะระหว่างการปลูกต้นและระหว่างแถว 10x10 เซนติเมตร หรือ 15x15 เซนติเมตรระยะปลูกอาจพิจารณาจากความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นสำคัญ

ระยะเวลาในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว

1. กระเทียมดอ (ปลูกก่อนการเก็บเกี่ยวข้าว)

เดือน	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
ช่วงเวลาเพาะปลูก			→			
ช่วงเวลาเก็บเกี่ยว					→	→
ช่วงเวลาออกสู่ตลาด					→	→

2. กระเทียมปี (ปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าว)

เดือน	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
ช่วงเวลาเพาะปลูก			→					
ช่วงเวลาเก็บเกี่ยว					→			
ช่วงเวลาออกสู่ตลาด							→	

การปฏิบัติดูแลรักษา

การกำจัดวัชพืช ถ้าหากมีการเตรียมดินและใช้ฟางคลุมแปลงแล้วจะทำให้พวกวัชพืชต่างๆมีโอกาสรู้นได้น้อย การบำรุงรักษาโดยการถอนหญ้าเพียงครั้งคราวก็เพียงพอสำหรับกระเทียม

การให้น้ำ ฟางที่ใช้คลุมดินจะช่วยป้องกันแดดเผา และช่วยรักษาความชุ่มชื้นในดิน การให้น้ำโดยมากไม่นิยมปล่อยน้ำเข้าขังระหว่างร่องแปลงโดยมากปล่อยน้ำแล้วใช้ “กระโจ้” สาดน้ำให้เปียกชุ่มทั่วแปลงจนน้ำในร่องแห้ง การให้น้ำในเดือนแรกให้น้ำเพียง 1-2 ครั้ง คือ ตอนหลักปลูกไปแล้ว 2 สัปดาห์ เมื่อพ้น 1 เดือนไปแล้วจึงให้น้ำทุก 7-10 วัน ให้ในตอนเช้าโดยสังเกตว่าดินแห้งก็รดน้ำให้ชุ่ม พออย่างเข้าเดือนที่ 3 ก็ลดการให้น้ำลงโดยลดเหลือ 2 ครั้งต่อเดือนจนกระเทียมเริ่มแก่จึงหยุดให้น้ำ

การใส่ปุ๋ย เมื่อปลูกเสร็จแล้วก่อนรดน้ำใส่ปุ๋ยหวาน ควรใช้ปุ๋ย 13-12-21 , 15-15-15 , 12-24-12 ใส่ประมาณ 80 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อปลูกได้ 2 สัปดาห์บางแห่งอาจจะให้น้ำเป็นครั้งที่ 2 ในช่วงนี้กระเทียมจะออกฟันฟางมาแล้ว จึงควรให้น้ำพร้อมกับการใส่ปุ๋ยเร่ง คือ ปุ๋ยยูเรียประมาณ 15-30 กิโลกรัม/ไร่ ถ้าไม่มีปุ๋ยยูเรีย จะใช้แอมโมเนียซัลเฟตใส่ประมาณ 30-50 กิโลกรัม/ไร่ ก็ได้และการให้น้ำครั้งต่อไป เมื่อกระเทียมอายุได้ประมาณ 60 วัน ควรใส่ปุ๋ยสูตรอีกครั้งประมาณ 50 กิโลกรัม/ไร่

โรคและแมลง

โรคกระเทียมนั้นสามารถติดต่อทางพันธุ์ที่นำมาปลูก ดังนั้นการเลือกพันธุ์ที่ปราศจากโรคหรือหลีกเลี่ยงการปลูกกระเทียมใบที่เป็นโรคมาก่อนจะช่วยลดอันตรายจากโรคได้มาก โดยมากโรคกระเทียมจะเกิดขึ้นและแพร่หลายในระยะฝนตกชุก

โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย

โรคหิวเน่า อาการเน่าจะปรากฏที่หัวไม่ลุกลามเร็ว ถ้ามีเชื้อภายใน อาการที่ปรากฏจะมีเพียงหัวเน่า มีน้ำไหลซึม เมื่อบีบและดมดูจะมีกลิ่นเหม็นคล้ายกำมะถัน ดันหมื่นสาเหตุของโรคเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย เข้าไปทางบาดแผล ซึ่งเกิดจากหนอนทำลายไว้ก่อนแล้ว

การป้องกันและกำจัด ฉีดพ่นยาป้องกันกำจัดแมลง เช่น ยาเซฟวิน 85 หรือ อาโซควิน หรือยาอื่นๆ ใช้ตามอัตราส่วนที่ระบุไว้ในฉลากยา ฉีดพ่นในขณะที่ต้นกระเทียมเริ่มเป็นหัว และฉีดหลังจากนั้นทุกๆ 15 วัน

โรคที่เกิดจากเชื้อรา

1. โรคใบจุดสีม่วง อาการของโรคจะเกิดเป็นแผลจุดสีขาวแล้วขยายกว้างออกเป็นสีเทา หรือน้ำตาลอ่อน ซึ่งมีขอบสีน้ำตาลและสีม่วงอ่อน ต่อไปตอนกลางแผลจะเป็นสีน้ำตาล คิวใบที่มีแผลใหญ่และหลายแผลจะหักพับลงทำให้ใบแห้งหรือส่วนที่อยู่เหนือแผลมีปลายใบแห้ง ดันที่มีแผลบางใบหลายใบจะทรุดโทรมเหี่ยวตายหมดทำให้ไม่ลงหัว หรือถ้ากำลังหัวก็จะไม่โตและเก็บไว้ไม่ได้นาน เกี่ยวกับโรคนี้มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ การใส่ปุ๋ยเคมีมากจะเป็นโรคนี้มากสำหรับเกษตรกรที่ปรับปรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น มูลสัตว์ต่างๆ มักจะไม่ค่อยเป็นโรคนี้

2. โรคราดำ อาการของโรคเกิดเป็นจุดดำภายใน ทำให้แห้งตายไป ลำต้นและแกระและเจริญไม่ดีเท่าที่ควร เชื้อรานี้จะขยายแพร่หลายออกไปได้รวดเร็ว ทำให้กระเทียมหัวเล็ก โดยเฉพาะเวลาที่มีน้ำค้าง และมีความชื้นสูง กลางวันร้อนเป็นเหตุทำให้เชื้อรานี้เจริญแพร่หลายลุกลามไปอย่างรวดเร็วกว่าเดิม ทำความเสียหายให้กับผู้ปลูกมากที่สุด ถ้าระบาดมากจะทำให้ใบกระเทียมแห้งตายไปทั่วแปลง โรคนี้ติดต่อไปถึงหัวจะทำความเสียหายในโรงเก็บด้วย

3. โรคราน้ำค้าง อาการของโรคนี้เนื่องจากอากาศเป็นเหตุสำคัญ ที่ทำให้เชื้อแพร่หลายโดยเฉพาะเวลาที่มีน้ำค้างลง หมอกหนา รวมทั้งเวลาที่มีฝนตก เป็นระยะเวลาติดต่อกันหลายวันใบจะเปลี่ยนเป็นสีเขียว และเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเหี่ยวเฉาตามใบ มีจุดสีดำเกาะอยู่ทำให้ลำต้นแกระและเจริญเติบโตไม่ดีเท่าที่ควร แต่โรคนี้สำหรับกระเทียมไม่ค่อยพบว่ามีภาระรุนแรงจนทำให้เกิดความเสียหาย

วิธีการป้องกันและกำจัด ไม่ให้เกิดโรคต่างๆ เข้าทำลายต้นและหัวกระเทียมป้องกันโดย

1. ต้องเตรียมดินอย่างดีก่อนปลูก เช่น ไถให้ลึกแล้วปล่อยดินตากแดดไว้อย่างน้อย 15 วัน จึงพรวนบริเวณหน้าดินให้โปร่งร่วน
2. แปลงปลูกกระเทียม ต้องมีการระบายน้ำดี เมื่อฝนตกหนัก
3. ปรับปรุงดินด้วยการใส่ปุ๋ยขาว กากพืช และมูลสัตว์ที่หมักแล้ว
4. ปลูกพืชหมุนเวียนกับกระเทียมเพื่อไม่ให้โรคที่เกิดจากเชื้อราแพร่หลายต่อไป

5. ถ้ามีโรคที่เกิดจากเชื้อราดังที่กล่าวแล้วควรเลือกใช้ยาป้องกันกำจัดเชื้อราชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น โรเนบ มาเนพ ไคโฟลานแทน คาโดนิล ไคเทนอิม 45 ซิงอิโคเฟล ผสมน้ำฉีดป้องกันทุกๆ 7 หรือ 10 วัน เมื่อตรวจพบว่ามีโรคเกิดจากเชื้อราระบาด ส่วนจำนวนของยาและวิธีใช้ ใช้ตามที่เขียนบอกไว้ในฉลากยา

โรคที่เกิดจากแมลง

1. **เพลี้ยไฟ** เป็นแมลงขนาดเล็กมาก ตัวมีสีค่อนข้างเหลืองหรือน้ำตาลไปจนถึงสีดำมีปีก 4 ปีกคล้ายขนนก เพลี้ยไฟจะเกาะดูดน้ำเลี้ยงของใบกระเทียมทำให้ใบเป็นจุดสีเทา หรือสีน้ำตาล ในท้ายสุดจะแห้งมีสีเหมือนไฟไหม้ ทำให้ต้นกระเทียมชะงักการเติบโต การป้องกัน ใช้ยาทาหมอบ, ไคกุไรออน, ฟอสซี หรือเซฟวินฉีดพ่น เมื่อตรวจอาการของโรค หรือพบตัวเพลี้ยไฟ

2. **ไรขาวหรือไรหอมกระเทียม** เป็นแมลงตัวเล็กๆมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ดูกินน้ำเลี้ยงตามใบพืชทั้งอ่อนและแก่ นอกจากนั้นยังสามารถเติบโตแล้วแพร่ขยายอย่างรวดเร็วในสภาพอากาศที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ทำให้ใบและยอดอ่อนของกระเทียมมีอาการหงิกงอ ม้วนตัวแน่นไม่คลี่ยาวเหยียดไปและจะระบาดรวดเร็วมากในไม่ช้า จนในที่สุดเป็นสีเหลืองฟางข้าว และใบแห้งเหี่ยวคล้ายใบไหม้

การป้องกันและกำจัด

1. หมั่นตรวจดูแปลงกระเทียม ถ้าพบกระเทียมแสดงอาการดังกล่าวให้รีบถอนทิ้ง
2. ฉีดพ่นยาฆ่าแมลง พวกฟอสซี หรือไคกุไฮออกทุกๆ 3 วัน/ครั้ง ประมาณ 4-5 ครั้งจนแน่ใจว่าจะหยุดลุกลามจึงฉีดยาให้มีระยะห่างได้

การเก็บเกี่ยว

ลักษณะการแก่จัดของกระเทียมสามารถสังเกตได้ดังนี้

- มีคุ่มหรือหัวขนาดเล็กๆเกิดขึ้นที่ลำต้นของกระเทียมตั้งแต่ 1 คุ่มขึ้นไป
- ส่วนของยอดเจริญขึ้นมาหมดแล้วและกำลังมีต้นดอกชูขึ้นมา
- ใบและกระเทียมเริ่มแห้งตั้งแต่ปลายใบลงมากกว่า 30%
- ใบหรือต้นกระเทียมจะเอนหัก ล้มนอนไปกับพื้นดิน 25% ขึ้นไป
- ดอกหรือโคนลำต้นบีบดูจะรู้สึกอ่อนนุ่ม

ถ้าพบในลักษณะดังกล่าวมาแล้วให้เริ่มถอนกระเทียมได้ ซึ่งจะมีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 100-120 วันหลังปลูก หรือเมื่อถึงระยะเวลาการเก็บเกี่ยวใบจะแห้งถ้าเก็บเกี่ยวช้าเกินไปจะทำให้กลีบร่วงได้ง่าย และได้กระเทียมที่มีคุณภาพไม่ดี

วิธีการเก็บเกี่ยว คือ ถอนและตากแดดในแปลงประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยวางสลับกันให้ใบคลุมหัวเพื่อป้องกันไม่ให้ถูกแดดโดยตากไว้ 2-3 วัน ระวังอย่าให้ถูกฝน และน้ำค้างแรงในเวลากลางคืน นำมาผึ่งลมในที่ร่มสักระยะหนึ่ง ประมาณ 5-7 วัน ให้หัวและใบแห้งดีหลังจากนั้นก็นำมาคัดขนาดและมัดจุกตามต้องการ

การเก็บรักษากระเทียมก่อนนำไปจำหน่าย

การเก็บรักษากระเทียมส่วนใหญ่เป็นการรักษาในโกดังของพ่อค้าในท้องถิ่นใกล้แหล่งปลูก โดยพ่อค้าจะนำกระเทียมที่รับซื้อจากเกษตรกรในรูปกระเทียมสดมาแขวนไว้ในโกดังให้แห้ง แล้วนำมากองรวมกันไว้ในโกดังเก็บสินค้าอีกครั้งหนึ่งเมื่อมีปริมาณมากพ่อค้าจะเริ่มทยอยนำออกขายในช่วงที่ปริมาณผลผลิตในตลาดกลา่งน้อยหรือราคาเริ่มสูงขึ้น

การเก็บรักษากระเทียมของเกษตรกร โดยการนำกระเทียมที่เก็บเกี่ยวแล้วมาแขวนผึ่งลมไว้ตามใต้ถุนบ้านหรือโรงเรือนเก็บผลผลิตทางการเกษตร เพื่อรอการจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อในช่วงที่ราคากระเทียมในท้องตลาดเริ่มมีราคาสูงขึ้น

การเก็บพันธุ์ไว้เอง

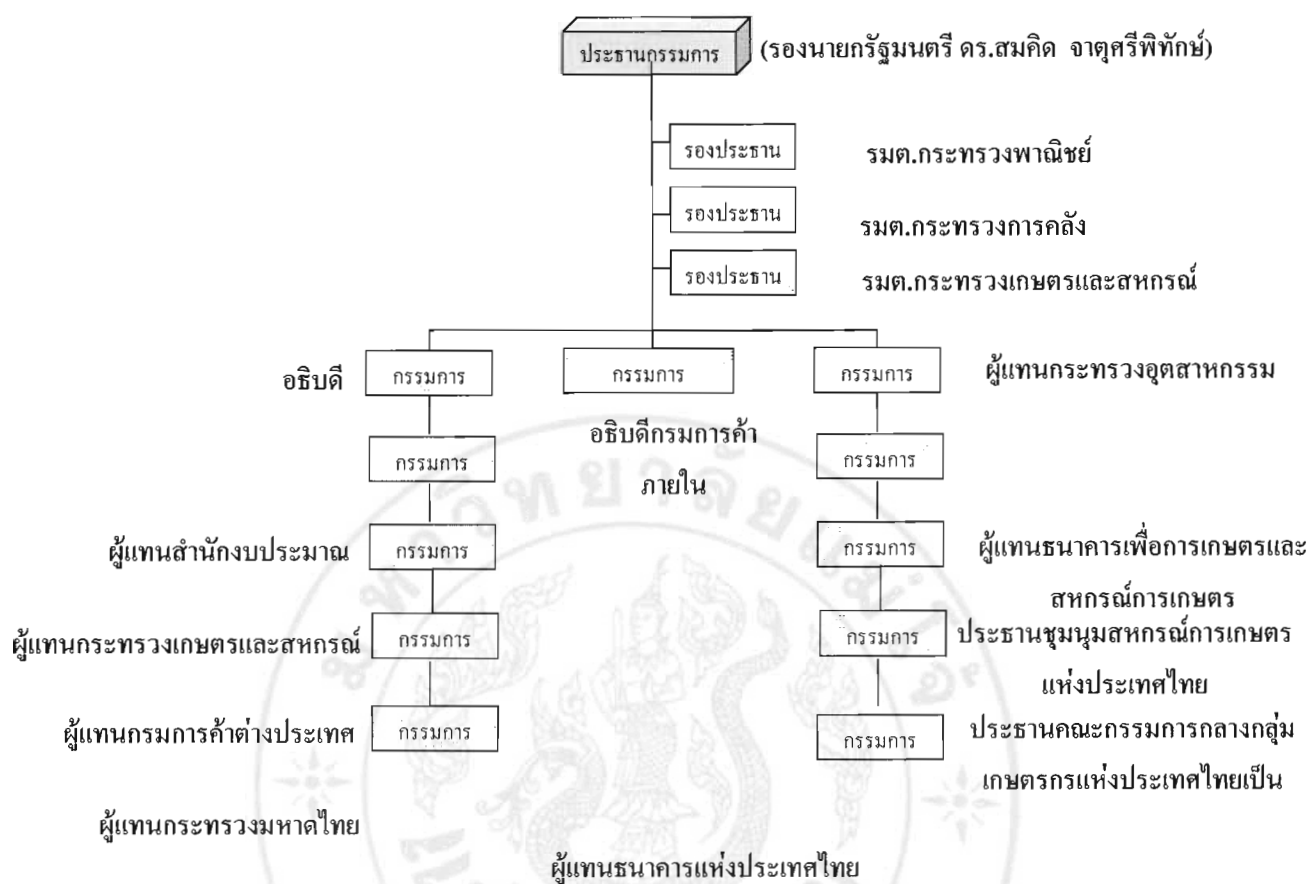
จะคัดเอาหัวที่มีลักษณะรูปทรงของพันธุ์ดี สมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลงทำลายและแก่เต็มที่แล้ว โดยทั่วไปนิยมคัดหัวที่มีขนาดกลางมีกลีบประมาณ 3-6 กลีบมาผึ่งลมในที่ร่มจนแห้งดี และทำการมัดรวมกันแล้วแขวนไว้ในที่ร่มมีลมพัดผ่านการถ่ายเทอากาศดี ไม่ควรแกะกระเทียมเป็นกลีบๆ ขณะเก็บรักษาเพราะจะทำให้กระเทียมมีผลผลิตลดลงเมื่อแกะแล้วควรนำไปปลูกทันที

กระเทียมจะมีระยะฟักตัวประมาณ 5-6 เดือน ถ้าสภาพอากาศเหมาะสม กระเทียมจะงอกได้ตั้งแต่เดือนกันยายนเป็นต้นไป กระเทียมที่เก็บรักษาไว้จะต้องนำมาปลูก ก่อนเดือนกุมภาพันธ์ ถ้าไม่นำลงปลูกจะผ่อเสียหาย หรือออกทั้งหมด

คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิดที่ว่าถ้าได้กำหนดกรอบหรือแนวทางการให้ความช่วยเหลือ จะทำให้การดำเนิน มาตรการช่วยเหลือมีระบบมากขึ้น อย่างน้อยจะได้ทราบว่า เมื่อใดควรมีมาตรการช่วยเหลือ หรือมีมาตรการแทรกแซงตลาด

การดำเนินการแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบเริ่มด้วยการจัดตั้ง กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในปี พ.ศ. 2534 เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทั้งระบบ และ ครอบคลุมสินค้าเกษตรทุกชนิดและกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือ เกษตรกร (คชก.) เป็นผู้พิจารณาการใช้นโยบายหรือมาตรการการแก้ไขปัญหาราคาสินค้า เกษตรต่าง ๆ เช่น การออกรับซื้อผลผลิต การรับจำนำผลผลิต การจัดตั้งมูลภัณฑ์กันชน เป็นต้น ซึ่งจะใช้นโยบายเมื่อราคาต่ำกว่าเป้าหมาย และ เมื่อราคาสูงกว่าเป้าหมายก็จะหยุดดำเนินการ โดยที่ราคาเป้าหมายจะคิดเฉลี่ยรายเดือนย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมราคาสูงและต่ำผิดปกติ ทำให้ เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพในระยะยาว

ภาพที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการนโยบายและมาตรฐานการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.)

ที่มา: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2548)

อำนาจหน้าที่

1. เสนอนโยบายและมาตรการ การช่วยเหลือเกษตรกรต่อคณะรัฐมนตรี
2. พิจารณากำหนดมาตรการการให้ความช่วยเหลือด้านการตลาดสินค้าเกษตร และปัจจัยการ ผลิต
3. พิจารณากำหนดราคาสินค้าเกษตรและราคาเป้าหมายนำ
4. พิจารณาอนุมัติการใช้เงินตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร พ.ศ. 2534

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการปรับโครงสร้างการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548)

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการปรับโครงสร้างการลดพื้นที่ปลูกกระเทียม ปี 2548 ตามมาตรการแก้ไขปัญหกระเทียมทั้งระบบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตามที่ได้มีข้อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปัญหาราคากระเทียมตกต่ำในหลายจังหวัด ปี 2548 ซึ่งคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2548 และวันที่ 7 มิถุนายน 2548 เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหกระเทียมทั้งระบบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ โดยให้มีการดำเนินการรับซื้อกระเทียมแห้งจากเกษตรกร และให้มีการปรับโครงสร้างการผลิตโดยมีเงื่อนไขว่าเกษตรกรจะต้องปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกไปปลูกพืชอื่น ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด มิใช่กระเทียมหอมแดง หอมหัวใหญ่ ลิ้นจี่ ลำไย และส้ม เพื่อไม่ให้เกษตรกรนำพื้นที่กลับมาปลูกกระเทียมอีกต่อไป และหลังจากปี 2548 จะไม่มีการแทรกแซงตลาดอีกต่อไป

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยคณะอนุกรรมการจัดการผลิตและการตลาดหอมแดง กระเทียม หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง ในการประชุมเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2548 และเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2548 มีมติเห็นชอบ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในส่วนของมาตรการปรับโครงสร้างการลดพื้นที่ปลูกกระเทียมแล้วดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อรักษาระดับการผลิตกระเทียมในประเทศให้สอดคล้องกับตลาด
เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมให้มีรายได้มั่นคง

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ

คุณสมบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(1) เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมมาตรการแก้ไขปัญหกระเทียมทั้งระบบ ปี 2548 โดยนำกระเทียมแห้งมาจำหน่ายให้สหกรณ์ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง ตุลาคม 2548
พื้นที่ที่จะได้รับเงินชดเชยลดการปลูกกระเทียม ต้องเป็นพื้นที่ของเกษตรกรตามข้อ 2.1 และเป็นอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

(1) เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเกษตรกร

- (2) เป็นพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ตลอดจนอายุของการปลูกพืชชนิดอื่น/กิจกรรมทดแทนการปลูกกระเทียม
- (3) เป็นพื้นที่เช่าที่มีสัญญาเช่าตลอดอายุของการปลูกพืชชนิดอื่น/กิจกรรมทดแทนการปลูกกระเทียม
- (4) เป็นพื้นที่อื่นๆตามที่คณะกรรมการระดับจังหวัดกำหนด เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

- (1) เกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามข้อ 2.1 ต้องแจ้งขอจดทะเบียนการเข้าร่วมลดพื้นที่ปลูกกระเทียมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ หรือกรมส่งเสริมการเกษตร ตามที่คณะกรรมการระดับจังหวัดกำหนดเป็นรายๆไป
- (2) เกษตรกรต้องชี้ที่ตั้งของแปลงพื้นที่ที่จะลดการปลูกกระเทียมต่อเจ้าหน้าที่ของจังหวัด เพื่อกำหนดแปลงที่ดินของเกษตรกรรายนั้นๆ โดยใช้เครื่องมือ GPS (global positioning system) เป็นตัวกำหนดตำแหน่งเพื่อนำข้อมูลที่เกษตรกรระบุตำแหน่งแปลงให้เป็นข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS (geographic information system) โดยกรมพัฒนาที่ดิน

ทั้งนี้ ทะเบียนเกษตรกรและแผนที่แปลงเกษตรกรจะเป็นหลักฐานในการติดตามการดำเนินงานและการจ่ายเงินชดเชยให้กับเกษตรกร

พืชทดแทน

ต้องมีใช้พืชกระเทียม หอมแดง หอมหัวใหญ่ ถั่วลิสง ถั่วเขียว และถั่วลิสง แต่เป็นพืช/กิจกรรม ดังต่อไปนี้

- (1) พืชอายุสั้น (ภายใน 1 ปี)

พืชล้มลุกทั่วไป อาทิ มันฝรั่งพันธุ์โรงงาน ถั่วเหลืองฝักสด ข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดหวาน กระเจี๊ยบขาว หน่อไม้ฝรั่ง พริกหวาน ผักกาดขาวปลี ไม้ดอก-ไม้ประดับ

- ต้องมีสัญญาหรือข้อตกลงการซื้อขายผลผลิตระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกกับผู้รับซื้อหรือผู้ที่รับผิดชอบด้านการตลาด

- (2) พืชอายุยาว (มากกว่า 1 ปี)

- ไม้ผล-ไม้ยืนต้น และไม้ดอก-ไม้ประดับ อาทิ มะม่วง (เพื่อการส่งออก) ยางพารา ไม้เศรษฐกิจ ส้มโอ ชมพู่ กัญชง

- การทำเกษตรผสมผสาน ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์บกและสัตว์น้ำ รวมถึงการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

ทั้งนี้ เกษตรกรที่ปลูกพืชอื่นๆ ทดแทนกระเทียม ต้องเข้ารับการอบรมหรือได้รับการแนะนำความรู้ในการปลูกพืชทดแทนจากกรมวิชาการเกษตร

การจ่ายเงินชดเชย

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกพืชทดแทนกระเทียมจะได้รับเงินชดเชย กิโลกรัมละ 12.00 บาท หรืออัตราไร่ละไม่เกิน (คิดจากผลผลิตกระเทียมที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวแล้ว นำมาจำหน่ายให้สหกรณ์ ในอัตราไร่ละ 1,000 กิโลกรัม) โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขจ่ายเงิน ดังนี้

(1) แบ่งจ่ายเป็นรายปี (ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นไป) ตามที่คณะกรรมการระดับจังหวัดกำหนด โดยแต่ละปีอาจจะจ่ายครั้งเดียวหรือแบ่งจ่ายตามความจำเป็นในการลงทุนปลูกพืชอื่น/กิจกรรมทดแทน

(2) เกษตรกรต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงกับจังหวัด ก่อนรับเงินชดเชย

การเบิกจ่ายเงินชดเชย

(1) คณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้ตรวจสอบและเสนอคณะกรรมการระดับจังหวัด เห็นชอบการจ่ายเงินชดเชยให้กับเกษตรกรแต่ละรายและจัดทำบัญชีแจ้ง ธ.ก.ส.

(2) ให้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินชดเชยไว้ ณ ที่ทำการหมู่บ้าน และที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(3) ธ.ก.ส. จะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่เกษตรกร โดยผ่านบัญชีเงินฝากของเกษตรกรแต่ละราย แล้วแจ้งผลไปยังคณะกรรมการระดับอำเภอ

การงด/ยกเลิกการจ่ายเงินชดเชย

กรณีที่เกษตรกรรายใดไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด หรือกลับไปปลูกกระเทียมในพื้นที่ขึ้นทะเบียนลดพื้นที่กระเทียมไว้แล้ว ให้คณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้ตรวจสอบและรายงานไปยังคณะกรรมการจังหวัด เพื่ออนุมัติให้งด/ยกเลิกการจ่ายเงินชดเชยกับเกษตรกรนั้นๆต่อไป

ทั้งนี้ คณะกรรมการระดับอำเภอนำบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่ถูกงด/ยกเลิกการจ่ายเงินชดเชย ประกาศไว้ ณ ที่ทำการหมู่บ้าน และที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำหมู่บ้าน

การบริหารส่วนกลาง

(1) คณะอนุกรรมการจัดการการผลิตและการตลาด หอมแดง กระเทียม หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง (ภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์) มีหน้าที่กำหนดนโยบายแผนงานและมาตรการ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการดำเนินงานสนับสนุนการผลิตและการตลาดกระเทียมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรักษาระดับราคาสินค้าดังกล่าว

(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ และคณะกรรมการระดับจังหวัด ติดตามผลการดำเนินงาน และรายงานให้คณะอนุกรรมการจัดการการผลิตและการตลาด หอมแดง หอมหัวใหญ่ และมันฝรั่ง รับทราบทุกปี จนสิ้นสุดโครงการ

(3) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประสานงานและติดตามประเมินผล

การบริหารส่วนภูมิภาค

ให้จังหวัดแต่งตั้งหรือใช้คณะกรรมการระดับจังหวัด และระดับอำเภอที่มีอยู่แล้ว ทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) คณะกรรมการระดับจังหวัด ทำหน้าที่พิจารณาเห็นชอบการจ่ายเงินให้เกษตรกรที่จะเข้าร่วมการลดพื้นที่ กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติแผนการจ่ายเงินภายในจังหวัด และติดตามผลการดำเนินการลดพื้นที่ และรายงานให้คณะอนุกรรมการต่อไป

(2) คณะกรรมการระดับอำเภอ ทำหน้าที่กลั่นกรองบัญชีรายชื่อเกษตรกรตรวจสอบและให้เห็นในการจ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกรแต่ละรายติดตามผลการดำเนินงานในระดับอำเภอ และรายงานให้คณะกรรมการระดับจังหวัดต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชนิกร ปัญญา (2544) ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกกระเทียมของเกษตรกรในเขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมใช้แรงงานในครอบครัว ร้อยละ 53.28 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.29 ไม่มีพื้นที่เพาะปลูกต้องใช้วิธีการเช่าพื้นที่เพื่อปลูกกระเทียม เหตุผลที่เกษตรกรนิยมปลูกกระเทียมส่วนใหญ่เพราะว่าเป็นอาชีพที่ทำมานาน จนเกิดความชำนาญถือเป็นอาชีพดั้งเดิม แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ใช้วิธีการกู้เงินมาลงทุนโดยแหล่งเงินกู้ที่สำคัญ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ต้นทุนการปลูกของเกษตรกรอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องพันธุ์ กระเทียมร้อยละ 30.16 และค่าแรง ร้อยละ 25.17 โดยค่าแรงส่วนใหญ่เป็นค่าแรงในช่วงการปลูก ครั้งแรก ค่าปุ๋ย ร้อยละ 19.51 โดยค่าปุ๋ยที่ใช้มากจะเกิดขึ้นในขั้นตอนการเตรียมดินเพื่อปลูก ส่วนค่ายาปราบศัตรูพืช ร้อยละ 4.43 จะใช้ในช่วงการดูแลรักษาเท่านั้น โดยลดต้นทุนการปลูก กระเทียมถั่วเหลือง ไร่ละ 16,091.51 บาทเป็นต้นทุนคงที่ไร่ละ 1,261.87 บาท ต้นทุนผันแปรไร่ละ 14,829.64 บาท คิดเป็นต้นทุนต่อกิโลกรัมเท่ากับ 6.22 บาท ปริมาณผลผลิตกระเทียมเฉลี่ยของ เกษตรกรในเขตอำเภอแม่แตงไร่ละ 2,585.58 กิโลกรัม มีราคาขายเฉลี่ยเท่ากับกิโลกรัมละ 7.66 บาท รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมต่อรายเฉลี่ยเท่ากับ 78,545.93 บาทต่อปี กำไรเฉลี่ยของ เกษตรกรในเขตอำเภอแม่แตงไร่ละ 3,703.50 บาท มีอัตราส่วนกำไรต่อต้นทุนเท่ากับ ร้อยละ 23.01 อัตราส่วนกำไรต่อค่าขายเท่ากับ ร้อยละ 18.71 อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน เท่ากับ ร้อยละ 2.10

ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมในเขตอำเภอแม่แตง คือ ราคากระเทียมตกต่ำ โดยเกษตรกรอยากให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการประกันราคา การ จัดหาช่องทางการจำหน่ายที่เหมาะสม อีกทั้งจัดหาพันธุ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดและ ป้องกันการลักลอบการนำเข้ากระเทียมจากต่างประเทศ ส่วนข้อเสนอแนะในการปลูกกระเทียม ของเกษตรกรในเขตอำเภอแม่แตง เกษตรกรควรมีการพัฒนาการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยเคมี เพื่อให้ประหยัดค่าใช้จ่ายต้นทุนการปลูกและลดอันตรายซึ่งเกิดจากการใช้สารเคมีประกอบ กับเกษตรกรควรให้ความสนใจในวิทยาการการเกษตรสมัยใหม่โดยใช้พื้นที่เดิมปลูกพืช หมุนเวียนที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

ดำรง งามตรง (2541) วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของราคาระเทียมในจังหวัด เชียงใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2524-2540 พบว่า ราคาของกระเทียมมีแนวโน้มที่ไม่มี เสถียรภาพของราคา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของราคามีอิทธิพลหรือปัจจัยหลายอย่างเข้ามา เกี่ยวข้อง ได้แก่ อิทธิพลของแนวโน้ม อิทธิพลการผันแปรของวัฏจักร การผันแปรของ เหตุการณ์ไม่ปกติ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งผล การศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อิทธิพลของแนวโน้มปรากฏชัดเจนจนกระเทียมมีแนวโน้มลดลง
2. ราคาระเทียมในตลาดเชียงใหม่ชนิดแห้งคละเป็นราคาที่พ่อค้ารับซื้อ

ในช่วงปี 2524-2540 มีอิทธิพลของฤดูกาลแฝงอยู่ซึ่งเกิดจากปริมาณกระเทียมที่ออกสู่ตลาดจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาระเทียม กล่าวคือ จะมีค่าสูงสุดในช่วงเดือน

คุณภาพพันธุ์-มีนาคม ของทุกปี เนื่องจากช่วงนี้ส่วนใหญ่เป็นช่วงเริ่มฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตกระเทียมจึงออกสู่ตลาดน้อยทำให้ราคาระเทียมสูง แต่หลังจากนั้นราคาก็จะลดต่ำลง เนื่องจากผลผลิตมีจำนวนมาก

3. อิทธิพลของวัฏจักรของราคาระเทียม ปรากฏให้เห็นชัดเจนในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ 2524-2540 เมื่อปริมาณผลผลิตกระเทียมมากจะทำให้ราคาระเทียมต่ำลง และในกรณีที่ปริมาณผลผลิตน้อยราคาก็จะสูงขึ้น การเกษตรกรจะปลูกกระเทียมในปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับราคาระเทียมในปีที่ผ่านมา ถ้าราคาในปีที่ผ่านมาสูง ปีถัดไปก็จะปลูกกันมากขึ้น ทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดมากราคาก็จะลดลง และเมื่อราคาต่ำลงปีต่อไปเกษตรกรก็จะปลูกน้อยลงผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยราคาก็จะสูงขึ้น วัฏจักรของราคาระเทียมในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี 2524-2540 จะเป็นเช่นนี้

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคจะมีปัญหาด้วยกัน 2 ด้านคือ ด้านการผลิตและด้านการตลาด ซึ่งมีแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากช่วงที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหของรัฐบาลอาจจะถูกต้องเพราะเมื่อผลผลิตมากเกินไปความต้องการราคาลดลงและการแทรกแซงตลาดโดยการรับซื้อผลผลิตก็ยังมีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แต่หากพิจารณาถึงโครงสร้างการผลิตและการตลาดแล้วพบว่า การแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าวไม่เหมาะสมเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ตรงจุด เนื่องจากกระเทียมส่วนใหญ่มีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควรเนื่องจากกลีบมีขนาดเล็ก ไม่สามารถส่งออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศได้ เพราะประเทศต่างๆ ส่วนมากนิยมบริโภคกระเทียมที่มีกลีบขนาดใหญ่ ดังนั้นการแก้ไขปัญหกระเทียมที่จะได้ผลจะต้องมีการปรับปรุงพันธุ์กระเทียมให้มีคุณภาพดีขึ้น

พวงทอง อารีโกเศศ (2544) ทำการวิเคราะห์อุปทานกระเทียมของประเทศไทยปี 2525/2526-2542/43 พบว่าผลผลิตกระเทียมออกมาในช่วงระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ราคาระเทียมที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำ ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งสามารถทำให้เกิดภาวะผลผลิตล้นตลาด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านราคาและนอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการตลาดคือ การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันตลาดต่างประเทศทำได้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากต้นทุนการผลิตของประเทศไทยสูงกว่าและผลผลิตไม่เป็นที่นิยมของตลาดต่างประเทศ ซึ่งนิยมบริโภคกระเทียมกลิ่นฉุน ทำให้การส่งออกกระเทียมสดแช่เย็นในแต่ละปีไม่มากนักและการนำกระเทียมมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยังมีอยู่น้อย เช่นกระเทียมผง ปัญหาที่พบตามมาอีกอย่าง คือ มีการลักลอบนำเข้ากระเทียมจากจังหวัดชายแดน กระเทียมที่ลักลอบนำเข้าจะมีราคาที่สูงกว่า และ

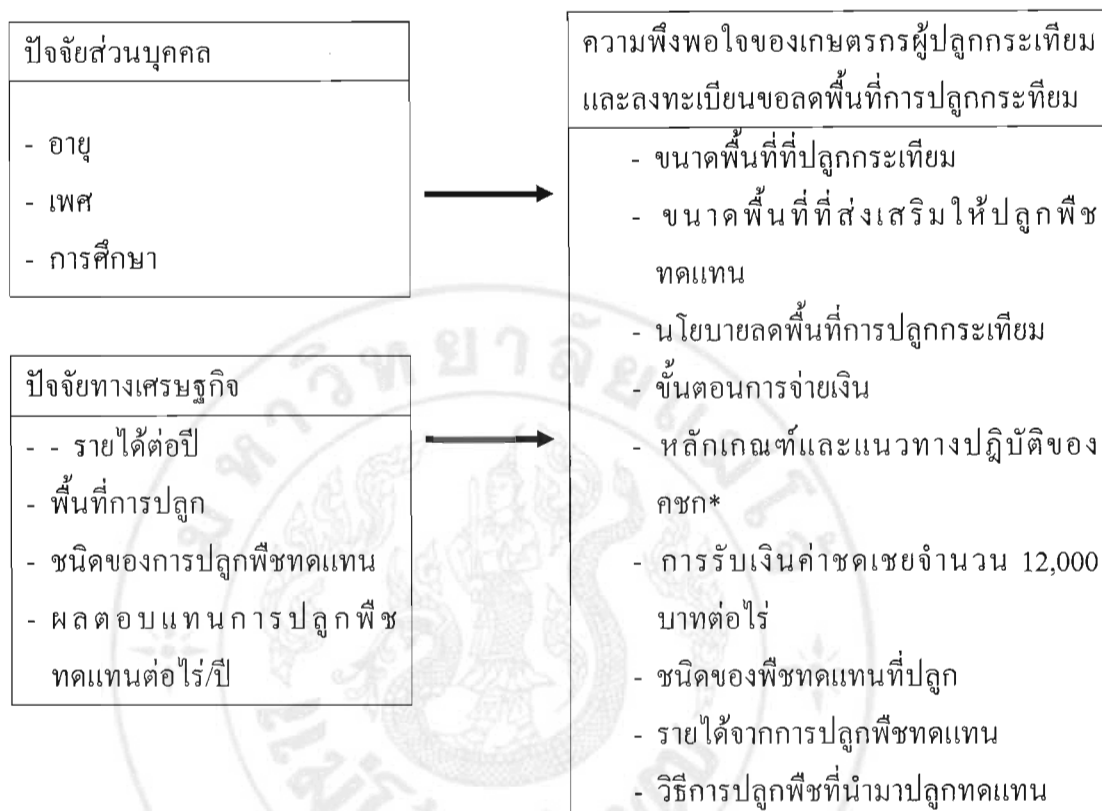
ผู้บริโภคคุ้นเคยกับกระเทียมหัวใหญ่ กลีบใหญ่ เปลือกหนา เก็บไว้บริโภคได้นานเป็นปีโดยไม่เน่าเสีย จึงทำให้กระเทียมที่ลักลอบนำเข้าติดตลาดมากกว่ากระเทียมที่ผลิตได้ในประเทศ

ปัญญลักษณ์ สุวรรณ (2548) วิเคราะห์ผลกระทบจากเอฟทีเอ ต่อเกษตรกรพบว่าปัญหาของผู้ปลูกหอมใหญ่และกระเทียมนั้นมีคล้ายคลึงกัน กล่าวคือหลังจากเปิดเขตการค้าเสรีแล้ว ราคาพืชผลตกต่ำลงอย่างมากแต่ยังดีที่สามารถขายพืชผลผลิตได้หมดไม่มีปัญหาในเรื่องจำหน่าย ปัญหามีแต่เพียงราคาตกต่ำไปมาก ต่ำกว่าราคาราคาทุนที่เกษตรกรลงไป เช่น กระเทียมแห้งเคยขายได้กิโลกรัมละ 20-25 บาท ปัจจุบันขายได้เพียง กก.ละ 12 บาท ส่วนหอมใหญ่นั้นเคยขายได้กิโลกรัมละ 15 บาท เหลือเพียง กก.ละ 6 บาท และราคายังต่ำลงไป ซึ่งราคาปัจจุบันทั้งหอมใหญ่และกระเทียมนั้นเกษตรกรอ้างว่าไม่คุ้มทุนต่างๆ ที่ยังไม่ได้คำนวณค่าแรงงานของเกษตรกรลงไป

ศักดิ์ศรี คำหล้า (2548) วิเคราะห์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่ากระเทียมในจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนมากเป็นการปลูกแบบดั้งเดิม ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการผลิตมากนัก ทำให้ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำ เกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมส่วนใหญ่จะขายเป็นกระเทียมสด เนื่องจากมีต้นทุนในการเก็บการมัดจุกสูง และความไม่มั่นใจราคา กระเทียมเข้า และกระเทียมแห้ง ประกอบกับกระเทียมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนผลผลิตจะออกสู่ตลาดช้า มีต้นทุนค่าขนส่งสูงมากกว่าจังหวัดอื่น ทำให้ราคาที่ยขายได้ค่อนข้างต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน

สถานการณ์ด้านการตลาดในปี 2547/48 ช่วงต้นฤดูราคามีแนวโน้มลดลงจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากผลผลิตมีมากเกินความต้องการของตลาด ราคากระเทียมสด เกรดคละ เกษตรกรขายได้ในราคา กก.ละ 5-5.50 บาท ตั้งแต่ช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน 2548 ส่วนกระเทียมแห้งใหญ่ โดยในช่วงต้นฤดูประมาณเดือนเมษายน 2548 เกษตรกรขายได้ในราคา กก.ละ 15 – 16 บาท และราคาปรับตัวสูงขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม 2548 เป็น กก.ละ 17 – 18 บาท เนื่องจากมีโครงการแทรกแซงตลาดกระเทียมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ฤดูกาลผลิตปี 2547/48 ซึ่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลิตผลการเกษตรระดับจังหวัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมและลงทะเบียนขอลดพื้นที่การปลูกกระเทียม
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกกระเทียมและลงทะเบียนขอลดพื้นที่การปลูกกระเทียม